

УДК 378:004.738.5

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863.4/27.203996>**Дмитро ПРИХОДЬКО,**

orcid.org/0000-0002-4926-4790

викладач кафедри англійської мови технічного спрямування № 2
Національного технічного університету України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
(Київ, Україна) almanaga@ukr.net

Ольга МЕДКОВА,

orcid.org/0000-0002-9426-6613

викладач кафедри англійської мови технічного спрямування № 2
Національного технічного університету України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
(Київ, Україна) olga_medkova@ukr.net

СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Стаття присвячена теоретичному аналізу сучасного стану та перспектив використання соціальних мереж як допоміжного засобу для навчання та взаємодії між учасниками навчального-виховного процесу.

З метою підвищення якості викладання широкого спектра навчальних дисциплін провідні фахівці в галузі психології та педагогіки постійно залучені в процес розробки, апробації та впровадження новітніх методик, намагаючись при цьому використовувати різноманітні педагогічні засоби та технології в освітньому процесі з метою його урізноманітнення, вдосконалення та оптимізації. Багатьма сучасними науковцями активно обговорюється питання щодо повноцінної інтеграції соціальних мереж в освітній процес, оскільки вони можуть суттєво сприяти розвитку не лише технологій та засобів електронного навчання, а й системи освіти загалом. Однак роль та цінність застосування соціальних мереж в освітньому процесі ще не досліджена повною мірою, тому нині в науковому середовищі немає єдиної чіткої позиції стосовно цього питання, що останнім часом стало все більш актуальним приводом для дискусій та досліджень.

У статті обґрунтовано необхідність оновлення вітчизняної системи освіти у зв'язку зі стрімким розвитком інформаційно-комунікаційних технологій. Розглянуто сутність поняття «соціальна мережа» в загальному та технічному значенні. Наведено приклади найбільш популярних соціальних мереж у світі. Визначено основні типи соціальних мереж залежно від їх спрямованості. Окреслено базові принципи роботи соціальних мереж. Висвітлено позитивні аспекти використання соціальних мереж для викладачів. Відокремлено низку потенційних переваг та недоліків використання соціальних мереж в освітньому процесі.

Ключові слова: освітній процес, інформаційно-комунікаційні технології, соціальні мережі, Інтернет.

Dmytro PRYKHODKO,

orcid.org/0000-0002-4926-4790

Lecturer at the Department of Technical English № 2
National Technical University of Ukraine "Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute"
(Kyiv, Ukraine) almanaga@ukr.net

Olga MEDKOVA,

orcid.org/0000-0002-9426-6613

Lecturer at the Department of Technical English № 2
National Technical University of Ukraine "Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute"
(Kyiv, Ukraine) olga_medkova@ukr.net

PROSPECTS OF USING SOCIAL MEDIA IN EDUCATION

The given article is dedicated to the theoretical analysis of the current state and prospects of using social media as an additional tool for the educational process.

In order to improve the teaching quality of a wide range of disciplines, leading experts in the field of psychology and pedagogy are constantly involved in the process of development, testing and implementation of modern teaching methods. They are trying to use a variety of pedagogical tools and technologies in the educational process for its diversification,

refinement and optimization. Numerous scholars are actively discussing the issue of full integration of social media in the educational process, as they can significantly contribute not only to teaching technologies and e-learning tools, but also the education system as a whole. However, the role and value of the use of social media in the educational process has not yet been fully explored. Today there is no clear position among scientists on this question, which has recently become a relevant issue for discussion and research.

The article substantiates the need to upgrade the Ukrainian education system in terms of the rapid development of information and communication technologies. The meaning of the term "social media" is defined. Examples of the most popular social media (YouTube, Twitter, LinkedIn, Instagram, WeChat, Facebook) are given. Basic types of social media services (professional social networks, blogging networks, dating sites, social networks for communication) are presented. Basic features of social media services (identification, creation of groups (communities), activity, communication, information exchange) are highlighted. Positive aspects of using social media for teachers are identified. A list of advantages and disadvantages of using social media in educational process is given.

Key words: educational process, information and communication technologies, social media, Internet.

Постановка проблеми. Натепер в епоху інтенсивного розвитку інформаційних технологій сучасній людині буде вкрай важко уявити повсякденне життя без доступу до всесвітньої мережі, оскільки Інтернет, беззаперечно, став невід'ємною складовою частиною всіх сфер нашої буденності. У ХХІ столітті майже кожна людина має унікальну можливість отримання доступу до всесвітньої мережі та інформаційних ресурсів загалом.

Швидке поширення інформаційно-комунікаційних технологій та їх вплив на сучасне світове населення призвели до істотних змін у використанні традиційних форм комунікацій і водночас стали простим, зручним та універсальним засобом для безперешкодного процесу передачі та обміну інформацією між людьми у різних кутках світу.

Суспільно-політичні, економічні та соціокультурні зміни, які відбуваються в Україні в останнє десятиліття, призвели до необхідності переосмислення базових принципів та оновлення системи освіти з метою її орієнтованості на входження у глобальний освітній простір. Так, головним завданням сучасних світових стандартів освіти є формування у людини нового типу мислення, завдяки якому вона зможе самостійно отримувати та опановувати необхідні для неї знання, ставити перед собою особисті цілі і знаходити шляхи їх вирішення за допомогою широкого технологічного інструментарію.

Нині розвиток системи вітчизняної освіти характеризується швидкою динамікою впровадження в неї інформаційно-комунікаційних технологій, що дає можливість істотно змінити зміст, методи та форми навчального процесу. Головною ж метою інформатизації сучасної системи освіти є трансформація наявних інформаційних ресурсів та технологій у потужний інструмент для створення нових методів та підходів до організації навчального процесу, що забезпечуватиме формування та отримання принципово нових результатів навчання у майбутньому (Литвинова, 2017: 2).

Останніми роками у педагогів з'явилась можливість використовувати різноманітні вебресурси як додатковий засіб навчання, оскільки у разі їх застосування відбувається процес формування потужного інформаційно-освітнього середовища. В таких умовах питання щодо використання соціальних мереж як додаткового педагогічного інструменту стає вкрай актуальним та потребує більш детального аналізу.

Отже, **метою** цієї статті є теоретичний аналіз перспектив використання соціальних мереж як допоміжного засобу для навчання та взаємодії між учасниками навчально-виховного процесу.

Аналіз досліджень. Питаннями щодо використання соціальних мереж як додаткового інструменту для підтримки освітнього процесу займалися Т. Архіпова, Ю. Богачков, Ю. Богатирьова, О. Буров, Ю. Дементієвська, В. Демидко, І. Євсюков, Т. Збрицька, В. Коваленко, Г. Кучаковська, О. Колмичевська, А. Лещенко, С. Литвинова, А. Марковець, Н. Самохіна, А. Светлорусова, О. Слободяник, Ю. Скрипкіна, А. Табанова, А. Яцишин та ін.

Велика кількість сучасних зарубіжних дослідників та науковців також приділяють увагу питанням, пов'язаним з особливостями використання соціальних мереж у навчанні, серед яких – R. Bran, N. Fleming, H. Huijser, M. Jithin, M. Paulsen, P. Vervaart, R. Weller, J. Willems та багато інших.

Виклад основного матеріалу. У широкому значенні *соціальна мережа* – це соціальна група або спільнота людей, яких об'єднують спільні інтереси або низка інших причин для їх спілкування між собою. Якщо ж проаналізувати поняття «*соціальна мережа*» з точки зору інформаційних технологій, то його можна визначити як соціально-інтерактивний вебсайт, призначений для організації, відображення та побудови соціальних взаємин між користувачами такого вебсайту (Збрицька, Табанова, 2018: 119).

Соціальні мережі можна умовно розділити на такі типи залежно від їхньої спрямованості:

1) професійні соціальні мережі для працешукачів та роботодавців (*LinkedIn, TimesNet, Viadeo, Xing*);

2) блог-мережі (*WordPress, Tumblr, Live Journal*);

3) сайти знайомств;

4) сайти для пошуку та спілкування з іншими користувачами через будь-які спільні інтереси (*Facebook, Twitter, Instagram, Classmates*) (Баландина, Баутин, Майоров, Смирнова, 2012: 3).

Нині соціальні мережі є фактично одним з найпопулярніших вебсервісів, що використовується великою частиною світової інтернет-аудиторії. Варто також зазначити, що цифровий простір соціальних мереж дуже стрімко опановують люди різних вікових груп.

Так, найбільш популярними соціальними мережами в світі є *YouTube, Twitter, LinkedIn, Instagram, WeChat, Facebook*. Набирати популярність соціальні мережі почали з 1995 року після запуску американського порталу для пошуку однокласників під назвою *Classmates*. Однак світового поширення вони набули у період 2003–2004 рр. із запуском мереж *MySpace, Facebook* та *LinkedIn*.

Останнім часом усе більше науковців намагаються дослідити потенційно нові сфери застосування соціальних мереж у різних напрямках діяльності людини, однією серед яких є освіта. Цікавим та важливим, на нашу думку, є той факт, що в освітньому середовищі нині активно обговорюються питання щодо можливості широкої імплементації соціальних мереж в освітній процес, оскільки вони можуть суттєво сприяти розвитку технологій та засобів електронного навчання, пропонуючи при цьому нові технічні та методичні підходи до організації та проведення освітнього процесу.

Отже, роль та цінність соціальних мереж в освітньому процесі ще не досліджена повною мірою, тому на поточний момент немає однієї позиції щодо необхідності їх використання у навчальному процесі, оскільки не всі фахівці схвалюють ідею використання соціальних мереж як педагогічного засобу навчання, адже соціальні мережі переважно розглядаються як інформаційне середовище для проведення дозвілля, розваг, спілкування тощо (Збрицька, Табанова, 2018: 122).

До того ж у зв'язку з тим, що останнім часом велика увага приділяється вивченню можливостей використання соціальних мереж в освіті, все більш актуальною стає теорія соціального навчання (англ. *Social Learning Theory*), згідно з якою люди навчаються найбільш ефективно тоді,

коли вони взаємодіють з іншими в рамках певної теми або предмета (Колмичевська, 2015: 1).

Для того щоб адаптувати соціальні мережі до умов сучасного освітнього середовища, необхідний вчитель, якому відводиться ключова роль координатора всього процесу навчання.

Соціальні мережі відрізняються своєю загальною спрямованістю, різними можливостями для користувачів, інформаційним контентом та інтерфейсом. Однак є і спільні риси, властиві більшості соціальних мереж, основними серед яких є такі:

1) можливість створення особистих профілів користувачів (публічних або приватних);

2) надання користувачам майже повного спектра функціональних можливостей для обміну інформацією.

На рисунку 1 зображено чотири базові принципи роботи соціальних мереж.

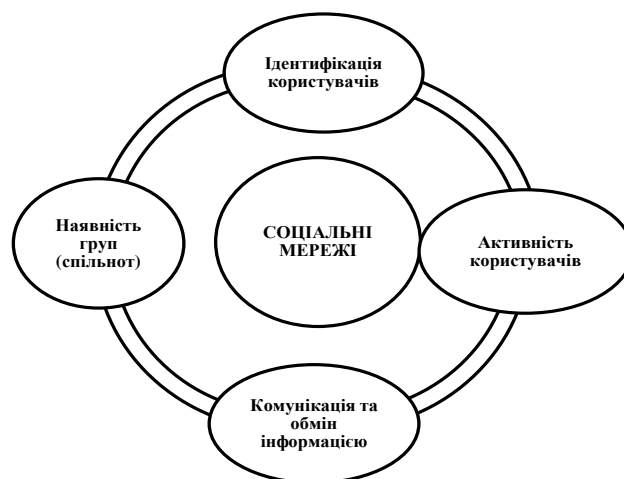


Рис. 1. Основні принципи роботи соціальних мереж

Розглянемо можливий сценарій використання соціальних мереж у навчанні на прикладі *Facebook* та *Twitter*. Як уже було вище згадано, однією з найпопулярніших соціальних мереж у світі є *Facebook*. *Facebook* – це соціальна платформа, використання якої з початку не передбачало освітніх цілей. Однак вона нині має великий потенціал для застосування з метою викладання і вивчення широкого спектра навчальних дисциплін. *Facebook* має цілу низку зручних інструментів, у тому числі стрічку для розміщення новин і коментарів, галереї для зображень, програмну платформу обміну повідомленнями, що може значно поліпшити процес засвоєння матеріалу у позааудиторний час. Так, соціальна платформа може надати викладачам можливість розробляти тематичні курси для студентів, дистанційні матеріали, організувати вебінари та інше (Приходько, Медкова, 2018: 140).

Twitter, наприклад, можна застосовувати як допоміжний засіб для вивчення іноземних мов. Крім того, *Twitter* може стати ефективним інструментом для мотивації учнів використовувати іноземну мову поза межами занять. Так, зокрема, коли учні пишуть повідомлення («твіти»), вони коротко в письмовій формі виражають власні думки іноземною мовою і отримують від інших користувачів важливу, пов'язану з контекстом інформацію у вигляді відповідей, а також вступають в активну бесіду з іншими користувачами мережі по всьому світу, серед яких здебільшого є носії іноземних мов (Приходько, Медкова, 2018: 140).

З огляду на вищезазначене, наведемо список потенційних переваг використання соціальних мереж в освітньому процесі:

- доступність та зрозумілість інтерфейсу соціальних мереж, що, власне, є однією з причин їх неабиякої популярності;
- миттєвий доступ до соціальних мереж за допомогою Інтернет формує високий рівень соціально-психологічної взаємодії між викладачем та учнями;
- можливість для викладачів проводити інтерактивні лекційні заняття в режимі онлайн;
- об'єднання традиційних форм навчання з використанням соціальних мереж сприятиме покращенню процесу засвоєння матеріалу;
- соціальні мережі відкривають широкий доступ до різноманітних форм персонального навчання;
- наявність варіативності форм взаємодії і комунікації (форуми, опитування, голосування, коментарі, підписки) серед користувачів соціальних мереж;
- можливість створення віртуальних груп або чатів, що дає змогу учням самостійно завантажувати навчальний матеріал та ділитися ним з іншими користувачами;
- соціальні мережі сприятимуть модернізації освітнього процесу, що вимагатиме від викладача пошуку нових шляхів для організації та керування самостійною роботою учнів;
- зручність, безкоштовність та оперативність спілкування незалежно від часу та місцезнаходження;

– соціальні мережі можуть допомогти викладачеві краще зрозуміти інтереси учнів (у викладачів з'являється можливість дізнатися більше про їх особисті вподобання та запропонувати такі теми або завдання, які можуть їх зацікавити);

– соціальні мережі можуть бути зручним майданчиком для створення індивідуальних і групових проєктів тощо.

Сукупність вищезазначених факторів зумовлює доцільність використання соціальних мереж у навчальному процесі з метою підвищення його ефективності, зокрема переміщення акцентів з психологічного аспекту процесу навчання на практичний, а також формування комунікативних якостей учнів у комфортному для них середовищі.

Навіть часткове використання соціальних мереж у навчанні є перспективною методикою, але все ж таки може викликати певні труднощі, у зв'язку з чим необхідно також звернути увагу на такі аспекти, що можуть бути визначені як недоліки використання цієї технології у навчальному процесі:

- наявність у соціальних мережах чинників, які можуть відволікати від навчального процесу (активна комунікація з іншими користувачами, стрімкий інформаційний потік, велика кількість розважального контенту та ін.);
- відсутність зручного інструментарію для організації та управління навчальним процесом;
- відсутність мережевого етикету спілкування серед учасників;
- невисокий рівень мотивації викладачів до викладання засобами Інтернет.

Висновки. Таким чином, інтенсивне впровадження соціальних мереж в освітній процес дасть змогу розширити єдиний інформаційний простір, створити відкриті і доступні освітні ресурси та сформувати нову інформаційну культуру серед його учасників. Соціальні мережі поступово стають тим інформаційним середовищем, за допомогою якого у педагогів з'явиться низка можливостей для вирішення багатьох завдань у рамках нових стандартів освіти. Хоча нині можливості соціальних мереж усе ще повною мірою недооцінюються, але в найближчому майбутньому вони можуть стати повноцінним додатковим засобом для навчання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Баландина С. П., Баутин М. В., Майоров А. В., Смирнова Е. Р. Социальные сети как средство обучения и взаимодействия участников образовательного процесса. URL: <https://docplayer.ru/71085503-Socialnye-seti-kak-sredstvo-obucheniya-i-vzaimodeystviya-uchastnikov-obrazovatel'nogo-processa.html>.
2. Збрицька Т. П., Табанова А. І. Актуальність використання інструментів соціальних мереж в освітньому процесі. *Вісник соціально-економічних досліджень* : зб. наук. праць (ISSN 2313-4569); / за ред. : М. І. Зверякова (голов. ред.) та ін. Одеса : Одеський національний економічний університет, 2018. № 3 (67). С. 117–130.

3. Колмычевская Е. С. Социальные сети в образовании. URL: <https://docplayer.ru/55744447-Socialnye-seti-v-obrazovanii.html>.
4. Литвинова С. Г. Сучасний стан використання електронних соціальних мереж учителями загальноосвітніх навчальних закладів України. URL: <https://www.academia.edu/32038151>.
5. Приходько Д. С., Медкова О. М. О вопросе внедрения современных информационных технологий в учебный процесс (на примере социальных платформ Twitter и Facebook). Матеріали XIII Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні підходи та інноваційні тенденції у викладанні іноземних мов». Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2018. С. 139–140.

REFERENCES

1. Balandina, S. P., Bautin, M. V., Mayorov, A. V., Smirnova, Ye. R. Sotsial'nyye seti kak sredstvo obucheniya i vzaimodeystviya uchastnikov obrazovatel'nogo protsesssa. [Social media as a tool for learning and interaction between the participants of educational process]. Retrieved from: <https://docplayer.ru/71085503-Socialnye-seti-kak-sredstvo-obucheniya-i-vzaimodeystviya-uchastnikov-obrazovatel'nogo-processa.html> [in Russian].
2. Zbritska, T. P., Tabanova, A. I. Aktualnist vykorystannia instrumentiv sotsialnykh merezh v osvithomu protsesi. [The relevance of using social media tools in educational process]. Socio-economic research bulletin (ISSN 2313-4569), Odessa National Economic University, Odessa, 2018. No. 3 (67), pp. 117–130 [in Ukrainian].
3. Kolmychevskaya, Ye. S. Sotsial'nyye seti v obrazovanii. [Social media in education]. Retrieved from: <https://docplayer.ru/55744447-Socialnye-seti-v-obrazovanii.html> [in Russian].
4. Lytvynova, S. H. Suchasnyy stan vykorystannya elektronnykh sotsial'nykh merezh uchytyelamy zahal'noosvitnikh navchal'nykh zakladiv Ukrayiny. [The current state of using social media by secondary school teachers in Ukraine]. Retrieved from: <https://www.academia.edu/32038151> [in Ukrainian].
5. Prikhod'ko, D. S., Medkova, O. M. O voprose vnedreniya sovremennykh informatsionnykh tekhnologiy v uchebnyy protsess (na primere sotsial'nykh platform Twitter i Facebook). [Integration of modern information technologies in the educational process (on the example of Twitter and Facebook)]. Modern Trends and Innovations in Foreign Language Teaching: Conference Proceedings of the 13th International Scientific and Practical Conference, 12 April 2018. Kyiv, 2018, pp. 139–140 [in Russian].